

מסורת הש"ס

(א) [שנת ק"ק: ו] טו [ב] שנה
למר לו רבי יוחנן,
(ג) [כסופי קהל: ד] [בנין]
לימא, (ה) [בנין: טו],
(ו) [בנין: טו] [עני טוק'
עירובין כו. ויח' כ"ק ג' :
ד"ה ארץ], (ז) [בבבא:
י]. (ט) [בבבא: יח],
(י) [בבבא: יח] [בנין:
והטרי אומות העולם,
(כ) [משלים: רש"י],
(מ) [בנין: אהר ד"ה לגעויל].

הגהות הגר"א

[א] גמ' שנתמך: ממק:

מוסף רש"י

אל מלך נאמן. כך עמד
על כורה שהו אל מלך
נאמן (שבת ק"ט:).
במלחמת שלשים אחד
מלכים. מלכי שבעה
אומות כשאיבא לרץ
(שמות ו, א).

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

ק"א.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי פ"ג מהל' ת"ת
הלכה י"ב סג עשין י"ב
טו"ע י"ד סי' רמו עשין
כא:

ולקחתי אחד מעירי. בשביל חסד אחד שצער לקח את כל העיר
כולה: חוייב. רב לרב כהנא: דקא חייף רישיה. חופף ראשו
ומעדן בעלמו שבעה שהיה לו ללמוד תורה: לא תמלא בראך החיים.
משמע שמקללו לא תבוא לעוה"ב: נאמר. צפרשת וארס ולקחתי
אתכס לי לעם וכתיב בתריה והבאתי

מאי אמן. כשעוני על כל צרכה וצרכה אמן היאך משמע קבלת
יראת שמים: אל מלך נאמן. בנטוריקון. שמתאמן עליו הקב"ה: למי
שמשיר אפילו חק אחד. מלשמרו נידון בגיהנום: לא ינחא ליה
למריהו. אין הקב"ה רוצה שתהא דן את ישראל כל כך לכך חוצה:
פי שנים בה יכרו ויגועו והשלישים
יותר זה: אמר ר"ל שלישי של פס.
שב' חלקים של כל העולם היו
נכרתים וחלק ג' יותר זה וארצה
חלק שלישי כל שהוא שלישי של נח
אנו משלשין ששנו פפרדו כל העולם
וג' בניס היו לו הרי שליש בניו שס
ושלישי של פס הוא ארפכשד כדכתיב:
בני שס עילס ושאור וארפכשד ולד
וארס ומתמאה בזורע של ארפכשד
יהיה שארית הואיל וישראל יואלס
ממנו ושלישי של ארפכשד שהוא
יותר וכל העולם יכרת ולדברי ר"ל
נמלא ישראל מתמעטין ביותר
שמארכשד יאלו ישראל כדכתיב צפ'
נח"י ארפכשד הולד את שלח ושלח
הולד את עזר ועצר הולד את
פלג עד אברהם וכשאתה מחלק
לג' חלקים זרעו של ארפכשד כגון בני
ישראל ושמעאל שסן בני אברהם
ובני לוט ובני הרן"י וכן שאר האומות
שלאלו ממנו לג' חלקים שמהו ישראל
יהיו מרובין וקרבין להיות כנגד כולם
ולא יגיעו כל זרע ארפכשד להיות פי
שנים אל"כ ישראל משלימין רובין
או חיינ ונמלא ישראל מתמעטין
בתוך פי שנים: לא ינחא ליה
למריהו. להקב"ה אשמה ממעט
אותן כל כך אלף אפילו שלישי של נח
כלומר מכל בני נח דהיינו מכל העולם
כולו יותר השלים ומתמאה אומת
חלק הו' שישאל בו יהיה שארית
ואס אין ישראל מרובין כל כך להיות
אחד מג' שבעולם יהיו הגרים וחסדי
עובדי כוכבים"י להשלים שלישי ואס
הס מרובין להיות יותר מחלק
השלישית יתמעטו קצת ומ"מ לרבי
יוחנן אין ישראל מתמעטין כל כך
כמו לדברי ר"ש זן לקיש מ"ר. ל"א
שלישי של פס והשלישית משמע שני
שליש לכן נאמר שלישי שלישי של
שלישי לעם וכתיב ובני שס עילס
והשור וארפכשד וישראל מארכשד
הו ושלישית מארכשד שהוא שלישי
לשם יותר היינו שלישי מישאל
אלף שלישי שלישי של נח כלומר כולו
ארפכשד יותר זה שהוא שלישי שלישי
של נח דשס היה זן שלישי של נח
דכתיב (בראשית י) ובני נח שס חס
ויפת וארפכשד שלישי לשם ועיקר:
דברים כספן. שלח ימלטו אלף
אחד מעיר ואס ממשפחה:

6 מאי אמן א"ר הנינא *אל *מלך *נאמן ולכן
הרחיבה שאול נפשה ופגרה פיה לבלי חוק
אמר ר"ל למי שמשירי אפי' חוק אחד *א"ר
יוחנן *לא ניהא למריהו דאמרת להו הכי
אלא אפי' *לא למד אלא חוק אחד וא' (שנאמר)
2 והיה בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה
יכרתו ויגועו והשלישית יותר בה אמר ר"ל
שלישי של שם א"ל רבי יוחנן לא ניהא
למריהו דאמרת להו הכי אלא אפי' שלישי
של נח 3 כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם
אחד מעיר ושנים ממשפחה אמר ר"ל
דברים ככתבן א"ל ר' יוחנן לא ניהא ליה
למריהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר
מוכה כל העיר כולה ושנים ממשפחה מוכין
כל המשפחה כולה יתיב רב כהנא קמיה
דרב ויתיב וקאמר דברים ככתבן א"ל רב
לא ניהא ליה למריהו דאמרת להו הכי אלא
אחד מעיר מוכה כל העיר ושנים ממשפחה
מוכין כל המשפחה חוייה דהוה קא חייף
רישיה וסליק ויתיב קמיה דרב א"ל *ולא
תמצא בארץ החיים א"ל מילט קא לייטת
לי א"ל קרא קאמינא לא *תמצא תורה במו
שמחיה עצמו עליה תניא רבי סימאי אומר
נאמר 5 ולקחתי אתכם לי לעם ונאמר
והבאתי אתכם מקיש *ציאתן ממצרים
לביאתן לארץ מה בביאתן לארץ שנים מס'
ריבוא אף *ציאתן ממצרים שנים מס' ריבוא
אמר רבא וכן לימות המשיח שנא' 6 וענתה
שמה כימי נעוריה וכיום עלותה מארץ
מצרים תניא אמר ר' אלעזר ברבי יוסי
פעם אחת נכנסתי לאלכסנדריא של מצרים
מצאתי זקן אחד ואמר לי בא וראך מה
עשו אבותי לאבותיך מהם טבעו בים מהם
הרגו בחרב מהם מעכו בבנין ועל דבר זה
נענש משה רבינו שנא' 7 ומאז באתי אל
פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה אמר לו
הקב"ה חבל על דאברין ולא משתכחין הרי
כמה פעמים נגליתני על אברהם יצחק ויעקב
באל שדי ולא הרירו על מדותי ולא אמרו
לי מה שמך אמרתי לאברהם *קום התהלך
בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתנגנה *בקש
מקום לקבור את שררה ולא מצא עד שקנה
בד' מאות שקל כסף ולא הרירו על מדותי
אמרתי ליצחק *גור בארץ הזאת ואהיה
עמך ואברכך בקשו עבדיו מים לשתות ולא
מצאו עד שעשו מריבה שנאמר 10 ויריבו רועי
גור עם רועי יצחק לאמר לנו המים ולא
הרירו אחר מדותי אמרתי 11 ליעקב
אתנגה ביקש מקום לנטוע אהלו ולא
הרירו אחר מדותי ולא אמרו לי מה שמך
אמרת לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך
בתחלה ועכשיו אתה אומר לי
7 והצל לא הצלת את עמך 12 עתה תראה (את)
אשר אעשה לפרעה במלחמת פרעה אתה רואה ואי
אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים 13
וימיה משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר'
הנינא בן 14 גמלא אמר אפי' ראה ורבנן אמרי 14
אמת ראה: תניא כמ"ר ארץ אפי' ראה דתניא
כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב
וכותב ארץ אפי' אמר לפני רבונו של עולם
ארץ אפי' לצדיקים אמר לו אף לרשעים
א"ל רשעים יאבדו א"ל השתא חוית מאי דמבעי
לך כשהטאו ישראל אמר לו לא כך אמרת לי
ארץ אפי' לצדיקים ולא לרשעים:
אמר

תורה אור השלם
1. לכן הרחיבה שאול
נפשה ופגרה פיה לבלי
חוק וירד הדרה והמונה
והשואה ועלו בה.
ישעיהו י ה
2. והיה בכל הארץ נאם
ה' פי שנים בה יכרתו
ויעו והשלישית יותר
בה: זכריה יג ח
3. שובו בנים שובבים
נאם ה' כי אבני בעלתי
בכם ולקחתי אתכם אחד
מעיר ושנים ממשפחה
והבאתי אתכם ציון:
יחזקאל ג יד
4. לא ידע אנוש ערבה
ולא תמצא בארץ
החיים: איוב כח ג'
5. ולקחתי אתכם לי
לעם ויתתי לכם
לאלהים וידעתם כי אני
אלהיכם המוציא
אתכם ממצרים סבלות
ממצרים: והבאתי אתכם
אל הארץ אשר נשאתי
את ידי לתת אתה
לאברהם ליצחק וליעקב
ונתתי אתה לכם מורשה
שמות ו ו-י
6. ונתתי לה את ברימיה
משם ואת עקב עבדו
לפנת הקוד ועתה
שמה כימי נעוריה וכיום
עלתה מארץ מצרים:
הושע ב ז'
7. ומאז באתי אל פרעה
לדבר בשמך הרע לעם
זהו והצל לא הצלת את
עמך: שמות ה כג
8. קום התהלך בארץ
לארכה ולרחבה פי לך
אתנגנה: בראשית יג ז'
9. גור בארץ הזאת
ואהיה עמך ואברכך פי
לך ולרועך אתה את כל
ארצות האל והקמית
את השבעה אשר
נשבעתי לאברהם
אביך: בראשית כג ג'
10. ויריבו רעי גר עם
רעי יצחק לאמר לנו
המים ויקרא שם הבאר
עשק כי התעשקו עמו:
בראשית כו כ
11. והנה יי נצב עליי
ויאמר אני יי אלהי
אברהם אביך ואלהי
יצחק הארץ אשר אתה
שוכב עליה לך אתנגנה
ולקחתי: בראשית כח יג'
12. ויאמר יי אל משה
עתה תראה אשר אעשה
לפרעה פי ביד חזקה
ישלחם וביד חזקה
יגרשם מארצו:
שמות ו א
13. וימיה משה ויקוד
ארצה וישתחו:
שמות לד ח
14. ויעבר יי על פניו
ויקרא יי אל רוחם
ויתכן ארץ אפי' רב חסד
ואמת: שמות לד ו

אמר לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אתה אומר לי
אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים וימיה משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר'
הנינא בן גמלא אמר אפי' ראה ורבנן אמרי אמת ראה: תניא כמ"ר ארץ אפי' ראה דתניא כשעלה
משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וכותב ארץ אפי' אמר לפני רבונו של עולם ארץ אפי' לצדיקים
אמר לו אף לרשעים א"ל רשעים יאבדו א"ל השתא חוית מאי דמבעי לך כשהטאו ישראל אמר לו לא
כך אמרת לי ארץ אפי' לצדיקים ולא לרשעים: אמר

הרירו אחר מדותי ולא אמרו לי מה שמך אמרת לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה
ועכשיו אתה אומר לי מה שמך אמרת לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו
אתה אומר לי מה שמך אמרת לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אתה אומר לי
אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים וימיה משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר'
הנינא בן גמלא אמר אפי' ראה ורבנן אמרי אמת ראה: תניא כמ"ר ארץ אפי' ראה דתניא כשעלה
משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וכותב ארץ אפי' אמר לפני רבונו של עולם ארץ אפי' לצדיקים
אמר לו אף לרשעים א"ל רשעים יאבדו א"ל השתא חוית מאי דמבעי לך כשהטאו ישראל אמר לו לא
כך אמרת לי ארץ אפי' לצדיקים ולא לרשעים: אמר